

İTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
28 MART 2025

Ekonomide Son Gelişmeler

- 03** 2030 SANAYİ VE TEKNOLOJİ STRATEJİSİ
- 06** İL SEVİYESİNDE BEŞERİ KALKINMA ENDEKSİ
- 08** DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİ
- 10** EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ
- 12** REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 13** İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ
- 14** SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 15** FİNANSAL HİZMETLER GÜVEN ENDEKSİ
- 16** KAPASİTE KULLANIM ORANI
- 17** HİZMET ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 18** İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ
- 19** SERA GAZI EMİSYON İSTATİSTİKLERİ

“2030 Yılına Kadar 9,3 Milyar Dolar Yatırım Büyüklüğüne Sahip 19 Yeni Yatırım”

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye’nin uzun vadeli kalkınma vizyonunu şekillendirecek “2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi”ni kamuoyuna sundu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi’nde düzenlenen tanıtım toplantısında Milli Teknoloji Hamlesi vizyonu ile şekillenen stratejinin, Türkiye’yi teknolojide bağımsız, üretimde güçlü ve küresel rekabette lider bir konuma taşıyacağını vurguladı.

Yeni strateji belgesi, katma değeri yüksek üretim, yeşil ve dijital dönüşüm ile bölgesel kalkınma hedeflerine odaklanıyor. Toplam 5 amaçta 100 stratejiye ve 20 makro hedefe yer verilen strateji belgesinde bu amaçlar doğrultusunda öncelikle yüksek teknolojide ve kritik alanlarda AR-GE ve yerli üretim kapasitesinin artırılması ve dışa bağımlılığın ortadan kaldırılması hedefleniyor.

Yeni stratejiyle birlikte savunma sanayisinden yenilenebilir enerjiye, yeni nesil otomotivden sağlık teknolojilerine uzanan geniş bir alanda 19 büyük yatırım projesiyle sanayi tarihinde yeni bir sayfanın açılacağını üstünde duruluyor. Strateji belgesi, Türkiye’nin 2030’a kadar rekabet gücünü artırmayı, üretimde verimliliği ve sürdürülebilirliği esas alan bir dönüşümle küresel değer zincirinde üst sıralara çıkmasını hedefliyor.

2030 Hedefleri Arasında:

İmalat sanayi ihracatının **400 milyar dolara**,

Yüksek teknoloji ihracatının **30 milyar dolara**,

Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki payının **%2,2'ye**,

OSB ve endüstri bölgesi büyüklüğünün **350 bin hektara** çıkarılması yer alıyor.

Makro Hedefler

	Baz Değer	2030 Hedefi
İmalat Sanayii Katma Değerinin GSYH İçindeki Payı (%; 3 yıllık hareketli ortalama)	21,25 (2021-2023)	23 (2028-2030)
Dünya İmalat Sanayii Katma Değeri İçinde Türkiye'nin Payı (%)	1,33 (2023)	23
İmalat Sanayii İhracatı (milyar dolar)	247 (2024)	400
Orta-Yüksek Teknolojili Ürünlerin İhracatı (milyar dolar)	92,36 (2024)	180
Yüksek Teknolojili Ürünlerin İhracatı (milyar dolar)	8,8 (2024)	30
İmalat Sanayii İhracatının İthalatını Karşılama Oranı (%)	88,02 (2024)	105
İhracat Tutarı 5 milyar doları Aşan Üretici İhracatçı Sayısı	1 (2023)	10
İmalat Sanayiinde Çalışan Kişi Başına Katma Değer (bin dolar)	31,86 (2023)	40
Ar-Ge Harcaması / GSYH (%; kamu ve özel; cari fiyatlarla)	1,42 (2023)	2,20
Ar-Ge İnsan Kaynağı (bin; TZE)	291 (2023)	500

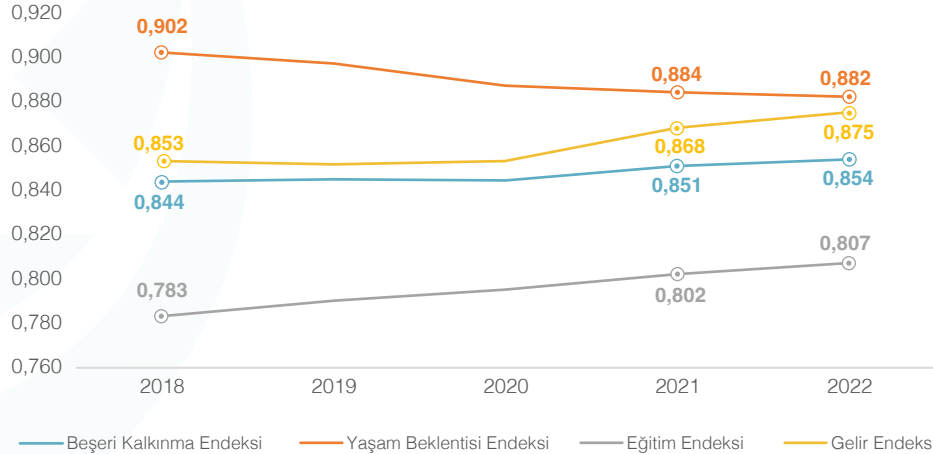
	Baz Değer	2030 Hedefi
Organize Sanayi Bölgeleri ve Endüstri Bölgelerinin Toplam Yüzölçümü (bin hektar)	9,1 (2024)	350
İmalat Sanayii Girişimlerinin Ortalama Ölçeği (çalışan sayısı)	10,94 (2023)	12,5
KOBİ'den Büyük Ölçeğe Geçen İşletme Sayısı	253 (2023)	1000
Girişim Sermayesi Yatırımları (milyar dolar)	5 (2019-2024)	20 (2025-2030)
Teknogirişim Sayısı (bin)	11 (2024)	100
Turcornların Toplam Değerleme Miktarı (milyar dolar)	25	100
Yenilik Faaliyetlerinde Bulunan İmalat Sanayii Girişimlerinin Oranı (%)	43,4 (2020-2022)	60 (2028-2030)
Sınai Mülkiyet Haklarını Ticarileştiren Girişim Sayısı	154 (2023)	500
İmalat Sanayiinde Kurulu Robot Sayısı (bin, kümülatif)	26,41 (2023)	200
Yayın Sırasında Dünyada İlk 10 Ülke Arasında Yer Alınan Tema Sayısı	-	5

Kaynak: T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

“Türkiye Beşerî Kalkınmada Çok Yüksek Gelişmişlik Seviyesinde”

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan “İl Seviyesinde Beşerî Kalkınma Endeksi 2018-2022” sonuçlarına göre Türkiye'nin Beşerî Kalkınma Endeksi 2018 yılında 0,844 iken 2022 yılında 2018'e kıyasla %1,1 artarak 0,854'e yükseldi. Bu değer ile Türkiye, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından belirlenen sınırlara göre “Çok Yüksek Gelişmişlik” seviyesindeki ülkeler arasında yer aldı. Endeksin alt bileşenlerinden yaşam beklentisi endeksi, 2022 yılında 2018'e göre %2,2 azalarak 0,882 olurken eğitim endeksi ve gelir endeksi ise sırasıyla %3,0 ve %2,6 artışla 0,807 ve 0,875 olarak kaydedildi.

Beşerî Kalkınma Endeksi ve Alt Endeksleri, 2018-2022

“

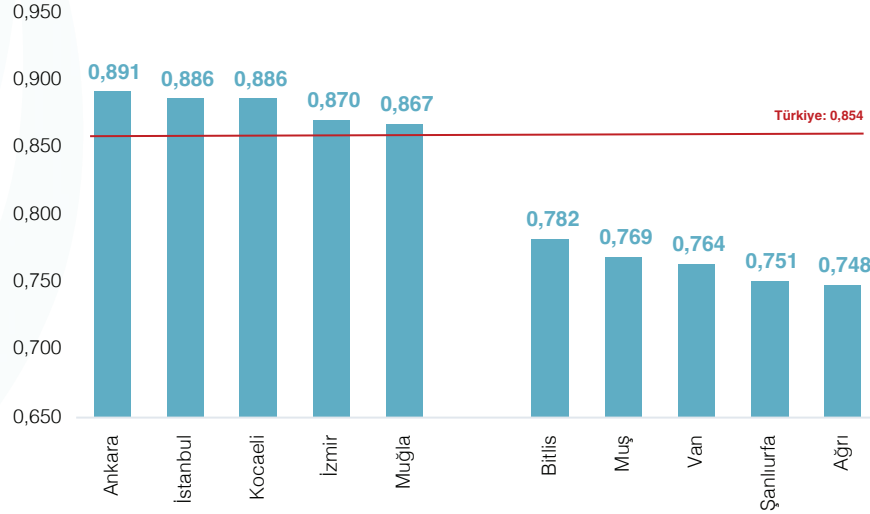
Beşerî kalkınma endeksi, yaşam beklentisi, eğitim ve gelir olmak üzere üç alt bileşenden oluşuyor. 0 ile 1 arasında değerler alan endeks için 0,8 ve üzeri "çok yüksek beşerî kalkınma", 0,7-0,8 arası "yüksek beşerî kalkınma" ve 0,55'in altı "düşük beşerî kalkınma" seviyesi olarak değerlendiriliyor.

”

“İstanbul Beşerî Kalkınmada İkinci Sırada”

İl bazında verilere göre 2022 yılında en yüksek beşerî kalkınma endeksine sahip ilimiz 0,891'lik endeks değeriyle Ankara oldu. İstanbul ise 0,886 ile ikinci sırada yer aldı. Öte yandan 0,748'lik endeks değeriyle Ağrı, en düşük beşerî kalkınma endeksine sahip il olurken Ağrı'yı sırasıyla Şanlıurfa, Van, Muş ve Bitlis takip etti. Bununla birlikte son beş yıllık dönemde beşerî kalkınma endeksinde en fazla artış ise %4,1 ile Kilis'te kaydedildi.

Beşerî Kalkınma Endeksinin En Yüksek ve En Düşük Olduğu 5 İl, 2022

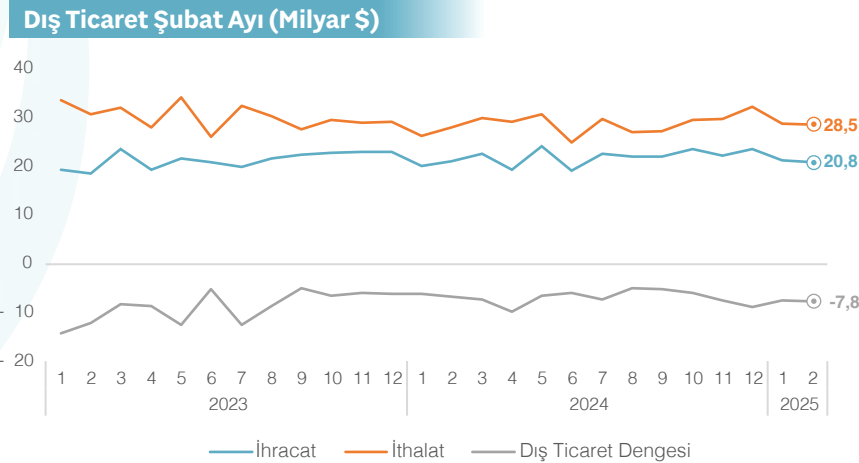

Kaynak: TÜİK

“Şubat Ayında İhracatta %1,6 Azalış; İthalatta %2,4 Artış”

Dış ticaret verilerine göre şubat ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %1,6 azalarak 20 milyar 761 milyon dolar, ithalat ise %2,4 artarak 28 milyar 533 milyon dolar oldu. Şubat ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre %14,8 artarak 6 milyar 767 milyon dolardan 7 milyar 771 milyon dolara ulaştı. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2024 şubat ayında %75,7 iken 2025 şubat ayında %72,8'e geriledi.

Enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç dış ticaret açığı 1 milyar 209 milyon dolar olurken dış ticaret hacmi %2,7 azalarak 39 milyar 464 milyon dolar olarak kaydedildi. Enerji ve altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı ise ocak ayında %93,6 iken şubat ayında %94,1'e yükseldi.

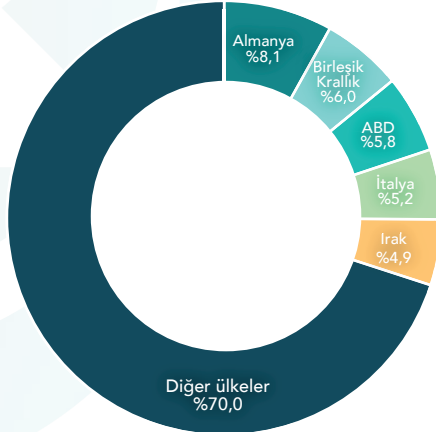

Kaynak: TÜİK

“Türkiye’nin İhracatında Almanya, İthalatında ise Rusya İlk Sırada Olmaya Devam Ediyor”

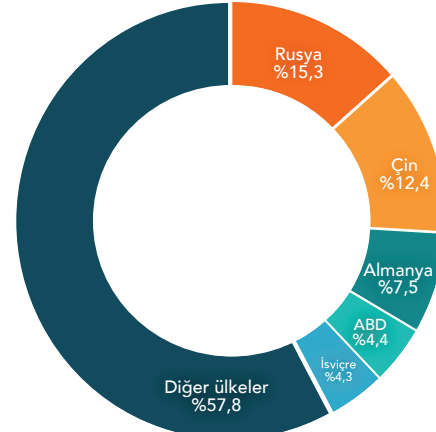
Şubat ayında en çok ihracat gerçekleştirilen ülke 1 milyar 689 milyon dolar ile Almanya oldu. Bu ülkeyi sırasıyla 1 milyar 245 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 1 milyar 195 milyon dolar ile ABD, 1 milyar 86 milyon dolar ile İtalya, 1 milyar 12 milyon dolar ile Irak izledi. İlk 5 ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın %30’unu oluşturdu. İthalatta ise ilk sırayı 3 milyar 863 milyon dolar ile Rusya aldı. Bu ülkeyi sırasıyla 3 milyar 542 milyon dolar ile Çin, 2 milyar 143 milyon dolar ile Almanya, 1 milyar 269 milyon dolar ile ABD, 1 milyar 234 milyon dolar ile İsviçre takip etti. İlk 5 ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın %42,2’sini oluşturdu.

Ülkelere Göre İhracat, Şubat 2025

Kaynak: TÜİK

Ülkelere Göre İthalat, Şubat 2025

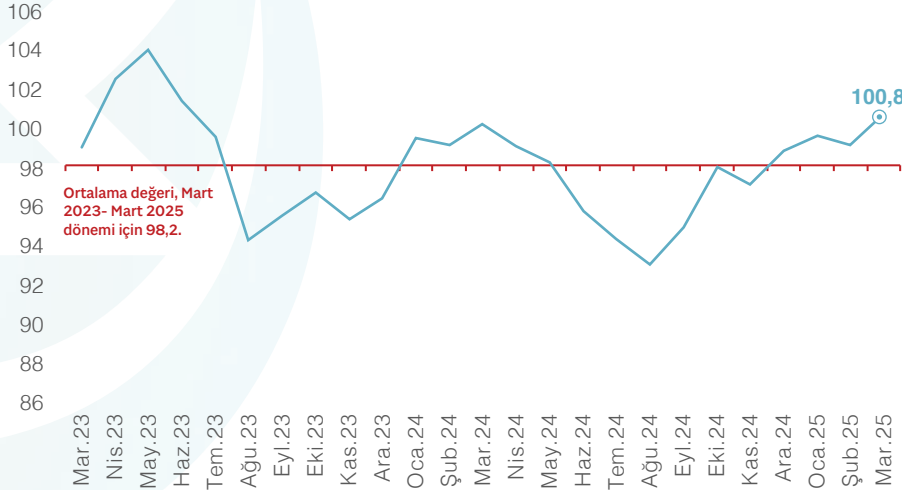

Kaynak: TÜİK

“Ekonomik Güven Endeksi Son 21 Ayın Zirvesinde”

Ekonomik güven endeksi, yıla yükselişle başlayarak ocak ayında 99,7 ile son 10 ayın zirvesine ulaşmıştı. Şubat ayında %0,5'lik bir gerileme gösteren endeks, mart ayında %1,6 artışla 100,8'e yükseldi. Bu değer, son 21 ayın en yüksek seviyesi olarak kaydedildi.

Ekonomik Güven Endeksi

Kaynak: TÜİK

“

Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik durumuna ilişkin değerlendirmelerini, beklentilerini ve eğilimlerini özetleyen bileşik endekstir. Endeksin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

”

“Perakende Ticarete %2,5’lik Azalış”

Bir önceki aya kıyasla mart ayında perakende ticaret sektörü güven endeksi %2,5 azalışla 113,4 seviyesinde gerçekleşti. İnşaat sektörü güven endeksi ise %0,5 azalışla 88,9’a geriledi.

Endeksler ve Değişim Oranları, Mart 2025

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Şubat	Mart	Şubat	Mart
Ekonomik Güven Endeksi	99,2	100,8	-0,5	1,6
Tüketici Güven Endeksi	82,1	85,9	1,4	4,6
Reel Kesim Güven Endeksi	102,8	103,2	0,2	0,4
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	114,2	114,4	-1,9	0,2
Perakende Ticaret Sektörü Güven Endeksi	116,3	113,4	1,6	-2,5
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	89,3	88,9	-2,7	-0,5

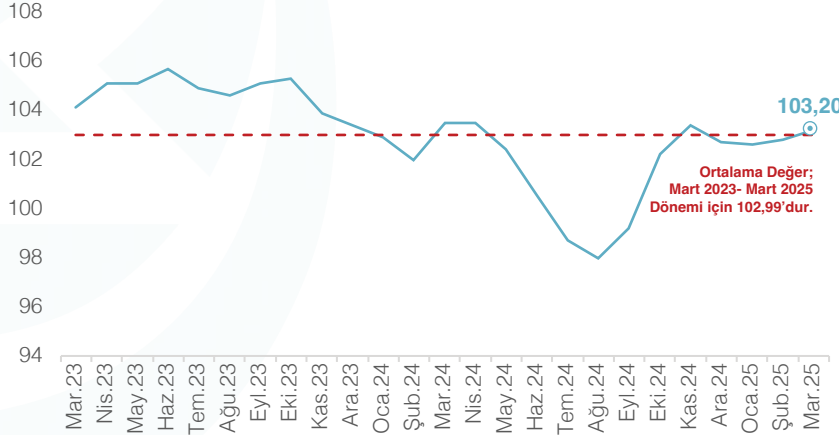
Kaynak: TÜİK

“Reel Kesimin Güveninde Devam Eden İlimli Seyir”

Mevsim etkilerinden arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA) mart ayında bir önceki aya göre 0,4 artarak 103,2 seviyesinde gerçekleşti. Böylece endeks iki yıllık ortalaması olan 102,99’un üzerinde değer aldı.

Mevsim etkilerinden arındırılmamış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE) ise bir önceki aya göre 1,7 puan artarak 104,1 seviyesine ulaştı.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA)

Ortalama Değer;
Mart 2023- Mart 2025
Dönemi için 102,99'dur.

“

RKGE=100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcileri tarafından yapılan değerlendirmelere göre ekonomik faaliyetlere ilişkin istikrarlı görünüm.

RKGE>100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin arttığı (iyimser) görünüm.

RKGE<100: Anketin kapsadığı reel kesim temsilcilerinin ekonomik faaliyetlere ilişkin güvenin azaldığı (kötümser) görünüm.

”

“Yıllık ÜFE Beklentisindeki Gerileme Devam Etti”

Son üç aya ilişkin değerlendirmelerde üretim hacmi ve iç piyasa siparişlerinde azalış bildirenlerin oranı artarken ihracat siparişlerindeki azalış eğilimi zayıfladı. Mevcut durumda toplam siparişlerin mevsim normallerinin altında, mamul mal stoklarının ise normallerin üzerinde olduğu yönündeki görüşlerin önceki aya kıyasla etkisi hafifledi. Gelecek üç aya yönelik beklentilerde ise üretim hacmi ve iç piyasa siparişlerinde artış öngörenlerin oranı yükseldi, ihracat siparişlerinde artış bekleyenler lehine olan eğilim zayıfladı.

Toplu Sonuçlara İlişkin Gelişmeler

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↓ ↓		↑ ↑
Toplam Sipariş Miktarı	↑ ↑	↑ ↓	↑ ↑
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↓ ↑	↑ ↓	↑ ↑
İhracat Sipariş Miktarı	↑ ↑	↓ ↓	↓ ↓
Toplam İstihdam			↑ ↓
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↑ ↓		↓ ↓
Satış Fiyatı			↑ ↑

Kaynak: TCMB

“

İktisadi Yönelim Anketi ile üretim girdilerinin maliyetleri ve satış fiyatları hakkında imalat sanayinin beklenti ve gerçekleştirmelerini takip etmek mümkündür.

”

“

•Kısa oklar aylık değişimleri, uzun oklar ise yıllık değişimleri göstermektedir.
•Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde lacivert oklar artışı, kırmızı oklar ise azalışı göstermektedir.

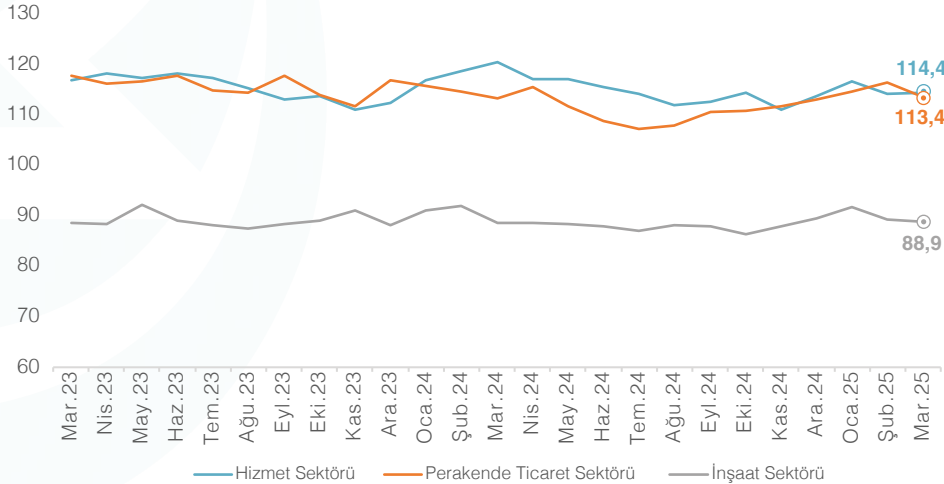
”

“Hizmet Sektörü Güven Endeksinde Aylık %0,2 Artış”

Mevsimsel etkilerden arındırılmış sektörel güven endeksleri mart ayında bir önceki aya göre hizmet sektöründe %0,2 artarak 114,4 olurken perakende ticaret sektöründe %2,5 azalarak 113,4 ve inşaat sektöründe %0,5 azalarak 88,9 oldu.

Endeksin alt kalemleri incelendiğinde hizmet sektöründeki gelişmelerin bir önceki aya göre %3 artış ile son 3 aylık dönemde hizmetlere olan talep beklentisinde meydana artıştan kaynaklandığı görülüyor. Perakende ticaret sektöründeki gerilme büyük ölçüde son 3 aylık dönemde iş hacmi-satışlardaki %4 oranındaki azalmadan kaynaklanıyor. İnşaat sektörü güven endeksinin ise hem alınan siparişlerin mevcut düzeyinden hem de gelecek 3 aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisinden olumsuz etkilendiği görülüyor.

Sektörel Güven Endeksleri

“

Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir.

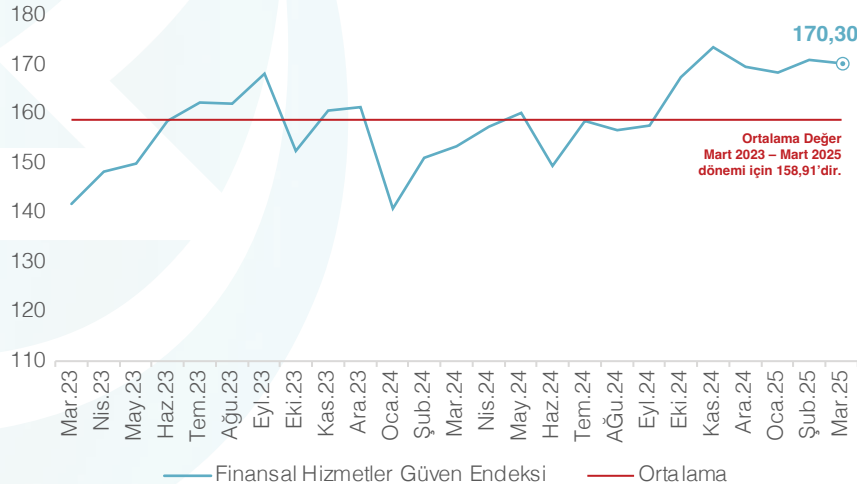
”

“Finansal Hizmetler Güveninde İlimli Azalış”

Finansal Hizmetler Güven Endeksi mart ayında bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak 170,3 seviyesinde gerçekleşti. Ancak endeks son iki yıllık ortalama değerinin üzerindeki değerini korumaya devam etti.

Endeksin alt kırılımları incelendiğinde son üç aydaki iş durumu ile hizmetlere olan talebin endeksi artış yönünde etkilediği ancak gelecek üç aydaki hizmetlere olan talep beklentisinin ise endeksi azalış yönünde etkilediği görülüyor.

Finansal Hizmetler Güven Endeksi

Kaynak: TCMB

“

Finansal Hizmetler Güven Endeksi = 100:
Finansal hizmetler sektöründe istikrarlı görünüm

Finansal Hizmetler Güven Endeksi < 100:
Finansal hizmetler sektöründe kötümser görünüm

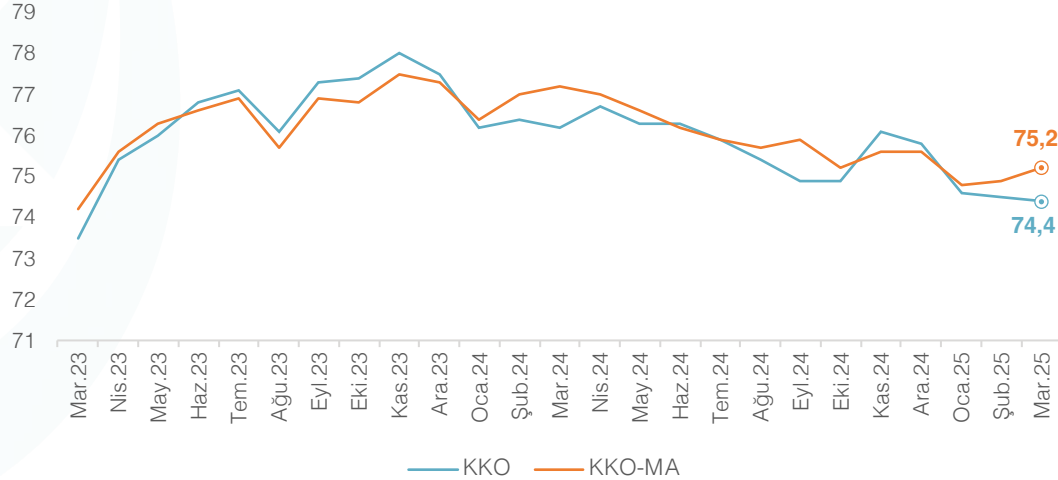
Finansal Hizmetler Güven Endeksi > 100:
Finansal hizmetler sektöründe iyimser görünüm

”

“KKO-MA Ocak Ayında 0,8 Puan Azaldı”

İmalat sanayisi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA) mart ayında bir önceki aya göre 0,3 puan artarak 75,2 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı (KKO) ise bir önceki aya göre 0,1 puan azalarak 74,4 seviyesine geriledi.

Kapasite Kullanım Oranı

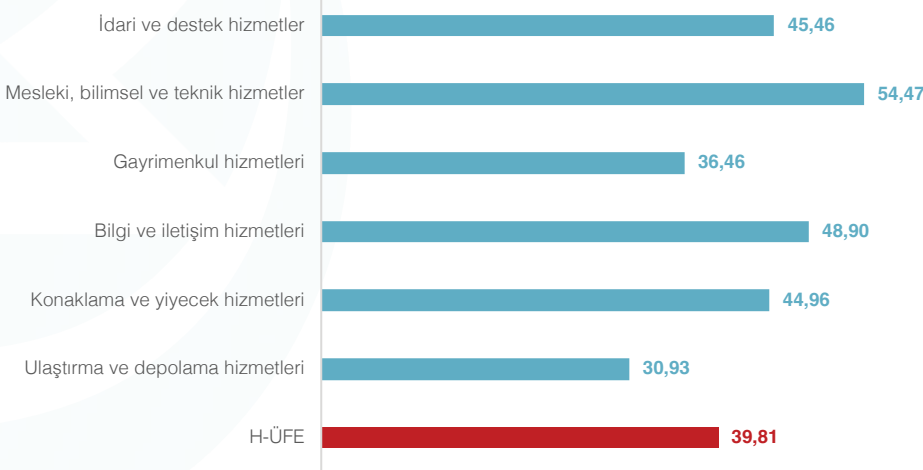

Kaynak: TCMB

“H-ÜFE Aylık %2,48 Arttı”

H-ÜFE şubat ayında bir önceki aya göre %2,48, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %39,81 oranlarında artış kaydetti. On iki aylık ortalamalara göre ise %59,52 oranında artış yaşandı. Bir önceki yılın aynı ayına göre mesleki, bilimsel ve teknik hizmetlerde %54,47, bilgi ve iletişim hizmetlerinde %48,90, idari ve destek hizmetlerinde %45,46 artış görüldü.

H-ÜFE Yıllık Değişim (%), Şubat 2025

“

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE), ülke ekonomisinde üretimi yapılan hizmetlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak fiyat değişimlerini ölçen fiyat endeksidir.

”

"İşsizlik, Düşüş Trendini Koruyor"

Hanehalkı İşgücü Araştırması'nın şubat ayı sonuçlarına göre 15 yaş ve üzeri işsiz sayısı bir önceki aya kıyasla 95 bin kişi azalarak 2 milyon 886 bine geriledi. Böylece yaklaşık 9,5 yıldır 3 milyonun üzerinde seyreden işsiz sayısı, ilk kez bu seviyenin altına inmiş oldu. Aynı dönemde işsizlik oranı ise 0,2 puanlık düşüşle %8,2'ye gerileyerek son 151 ayın en düşük seviyesine ulaştı.

Öte yandan şubat ayında istihdam oranındaki düşüş devam etti. Verilere göre istihdam oranı 0,3 puanlık azalışla %48,8'e gerilerken işgücüne katılım oranı da aylık bazda 0,4 puan düşerek %53,2 seviyesine indi.

Gençlerde işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,1 puan artışla %15'e yükselirken haftalık ortalama fiili çalışma süresi ise bir önceki aya göre değişiklik göstermeyerek 43,4 saat oldu.

Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, Şubat 2025

	Şubat	Bir Önceki Ay	Bir Önceki Aya Göre Fark
(Bin kişi)	Toplam		
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	66.206	66.163	43
İşgücü	35.200	35.444	-244
İstihdam	32.314	32.463	-149
İşsiz	2.886	2.981	-95
İşgücüne dahil olmayanlar	31.006	30.719	287
%			
İşgücüne katılma oranı	53,2	53,6	-0,4
İstihdam oranı	48,8	49,1	-0,3
İşsizlik oranı	8,2	8,4	-0,2
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	15	14,9	0,1

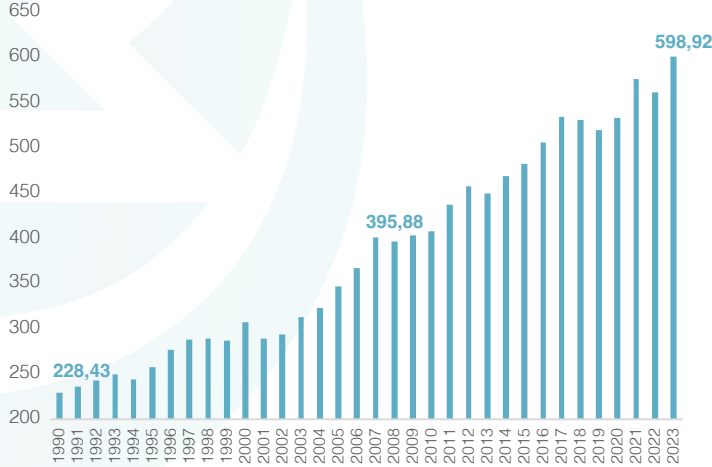
“Geniş tanımlı işsizliği tanımlayan **âtlı işgücü** oranı, yükselişine devam ediyor. **Âtlı işgücü oranı**, ocak ayında bir önceki 0,2 puan artışla **%28,4'e** yükseldi.”

“Toplam Sera Gazı Emisyonu 2023 Yılında %6,9 Artış Gösterdi”

TÜİK tarafından geçtiğimiz hafta açıklanan 2023 yılı sera gazı envanteri sonuçlarına göre toplam sera gazı emisyonları bir önceki yıla kıyasla %6,9 artarak 589,9 milyon ton (Mt) CO_2 eşdeğerine (eşd.) erişti. 1990 yılında 4,1 ton CO_2 eşd. olan kişi başı toplam sera gazı emisyonu 2023 yılında 7,0 ton CO_2 eşd. olarak hesaplandı.

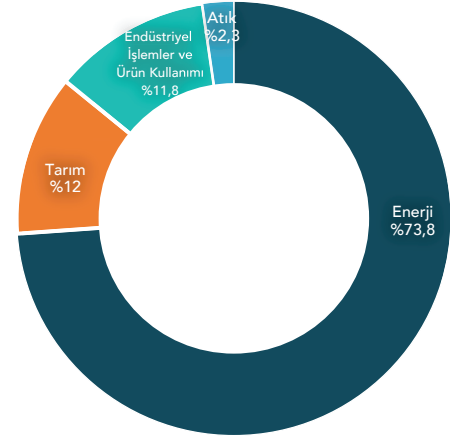
Sektörlere göre sera gazı emisyonlarına bakıldığında en büyük payı %73,8 ile enerji kaynaklı emisyonlar aldı. Bu sektörü sırasıyla %12 ile tarım, %11,8 ile endüstriyel işlemler ve ürün kullanımı izledi.

Toplam Sera Gazı Emisyonu

Kaynak: TÜİK

Sektörlere Göre Sera Gazı Emisyon Oranları, 2023

Kaynak: TÜİK

iTOSAM

İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi

itosamkurumsal

www.itosam.org.tr